

Rendező: Rusznyák Gábor

Mekkora hatalma van a mai világban a tisztességnek? Vajon mennyit ér a tisztaság és a becsület? Kinek mit. Alapjában véve sajnos sok ember úgy vélekedik erről, ahogyan a „falu bikái” Bródy Sándor: A tanítónő című színművében. Bródynak drámája megalkotásához egy frissen végzett tanítónő tragédiájáról szóló újságcikk szolgált alapul, s 1907-ben egy kávéházban kezdte el megírni Tóth Flóra történetét. A színészek a túlságosan tömör szövegrészletek okánál fogva a művet előadhatatlannak tartották, mindaddig, amíg az 1909-es bemutató rá nem cáfolt álláspontjukra. A darab ugyanis hatalmas sikert aratott, s a színmű több mint száz év után is, mind a mai napig képes megtalálni a közös hangot a befogadókkal. Ennek oka a darab időt átfogó, ma is aktuális és tanulságos üzenetében rejlik.

Ezen hatásokat ragadta meg Rusznyák Gábor is, aki 2013 októberében, a Miskolci Nemzeti Színház 190. évadának sikereként vitte színre a művet. A tanítónő június 10-én azonban vendégszínhásként a Városmajori Szabadtéri Szemlén is bemutatkozott a fővárosi érdeklődőknek. A történet szerint a faluba érkezik a már várva várt fiatal tanítónő, a huszonkét éves Tóth Flóra (Lovas Rozi). Láthatóan nem egy - az ő jelleméhez illő tiszta világba csöppent bele, illetve az itt lakók sem egy hozzá hasonló nővel való találkozásra számítottak. Erényeiért folyton támadások érik.

A rendezői koncepció a vidéki életvágyon alapszik, ezzel emberivé, mindenki által átélhetővé teszi a cselekményt. A falusi élet bemutatását a díszlet alapozza meg (Debreczeni Borbála terve), ennek legfontosabb szemléltetője a kukoricagóré, de láthatunk felaggatott sonkát, szalonnát is. Mindezen kellékek viszont a „faluvezető urak” a tanítónővel való szándékait fejezik ki az éhség szimbólumával. A férfi szereplők közül szinte mindenki az ágyába szeretné csábítani a fiatal, s csinos Tóth Flórát, az igazgató káplán (Kocsis Pál), a szolgabíró (a Gyuriska Jánost helyettesítő Zayzon Zsolt), a járásorvos (Harsányi Attila), a tanító (Pásztor Pál) és a gyógyszerész (Salat Lehel) is. Mivel Flóra - bár tapasztalatlan a szerelemben - az egész iskolatanácsot visszautasítja, a kikoszorózott férfiak hatalmukkal visszaélve bosszút forralnak ellene. Ennek vezetője a főfőnök Kocsis Pál, s a bosszú menetén alapszik a színmű további üteme, szerkezete.

Ahogy Bródy Sándor fia fogalmazta: *„Úgy szólt a zene, hogy Pestről jött egy gyönyörű, fiatal tanítónő. A falu egész úgynevezett „intelligenciája” rárohant, meg akarta kapni. Szabad prédának tekintették, akit senki se véd meg.”*

Azonban a női főszereplő a végsőkéig kitartó volt. Ebben a nehéz, férfi központú világban, a női tanítók alkalmazásának kezdetén önmaga megvédéséhez eszméit használta fel eszközként. Viszont hiába volt erős lélekben, a lehetetlenségig már nem tudta elviselni az őt érő állandó megpróbáltatásokat. A második felvonás végén, amikor Lovas Rozi kimondja a „NEM”-et, leomlik a háttér kukoricadíszlete, s Simkó Kati szimbolikus körök rajzolásába kezd. Bár Flóra mindvégig a jó oldalon állva küzdött, a mű végére a folytonos harcokba ő is beletörik. Kitartásával, túrni tudásával mégis ledöntött valamit: az őt csak eszköznek tekintő vidéki férfiak korlátlan önbizalmát, magabiztosságát, s próbálta saját részére kiharcolni az olyan érdemeket, mint az egyenjogúság, a tekintély vagy a tisztelet. Története minősíti a korabeli oktatási rendszert, de üzenete a maira is átható.

A darab folyamán végbemenő lelki változásokat a korábban említett díszlet mellett a felhasznált kelléktárgyak is jelzik. Az első felvonásban a sámlin egy megkezdett piros almát láthatunk, ami azonban a darab végére már elrohadt, helyén egy tál hús áll. Ez az alma könnyen lehet Flóra -, a hús pedig a férfiak lelkének, visszaélésének szimbóluma.

A naturalista, s egyben realista műből készített előadás második felvonásának a végén három különböző lehetséges befejezést láthat a néző, melyek közül ő választhatja ki a véleménye szerint leginkább helytálló. Vajon Flóra öngyilkos lesz? Netán miután megelégette a sok-sok szenvedést elhagyja a falut, s ezzel együtt eltávolodik a szerelem lehetőségétől? Vagy mégis enged és ifj. Naggyal (Szőcs Artur) házasságra lép? Bár az utóbbi befejezést Bródy a polgároknak szánta, miután a történet folyamán megismertük Flóra értékrendjét, tudjuk, hogy ez valószínűtlen. De a kérdés az, hogy az adott néző hogy gondolja. Létezik e egyáltalán ebben a helyzetben helyes döntés? Aligha. De az utolsó szó joga a közönségé, aki bárhogyan is dönt, nem feledhet. S az előadás éppen ezért válik ennyire hatásossá, minden lelket mélyen megmozgatóvá

Halasi Vivien